

Vergaderjaar 2008–2009

24 587

Justitiële Inrichtingen

Nr. 342

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 11 mei 2009

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van de staatssecretaris van Justitie d.d. 9 december 2008 over de voortgang van het Programma Modernisering Gevangeniswezen (24 587, nr. 310) en over de brief van de staatssecretaris van Justitie d.d. 10 december 2008 over het plan van aanpak voor de uitvoering van het experiment met deels te besteden reclasseringsbudget (29 270, nr. 24) ter beantwoording aan de staatssecretaris van Justitie voorgelegd. De vragen over de voortgang van het Programma Modernisering Gevangeniswezen, alsmede de daarop op 11 mei 2009 gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

De vragen inzake het plan van aanpak voor de uitvoering van het experiment met deels te besteden reclasseringsbudget, alsmede de daarop op 25 mei 2009 gegeven antwoorden, zijn gepubliceerd als kamerstuk 29 270, nr. 28.

De voorzitter van de commissie,
De Pater-van der Meer

De griffier van de commissie
Nava

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), De Wit (SP), Van der Staaij (SGP), Arib (PvdA), ondervoorzitter, De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Joldersma (CDA), Gerkens (SP), Van Velzen (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), De Krom (VVD), Timmer (PvdA), Griffith (VVD), Teeven (VVD), Verdonk (Verdonk), De Roon (PVV), Roemer (SP), Pechtold (D66), Heerts (PvdA), Thieme (PvdD), Kuiken (PvdA), Bouwmeester (PvdA), Van Toorenburg (CDA), Anker (CU) en Heemelaar (GL).

Plv. leden: Sterk (CDA), Langkamp (SP), Van der Vlies (SGP), Smeets (PvdA), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Jonker (CDA), Leijten (SP), Van Raak (SP), De Vries (CDA), Weekers (VVD), Dijsselbloem (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Miltenburg (VVD), Zijlstra (VVD), Fritsma (PVV), Karabulut (SP), Koşer Kaya (D66), Gill'ard (PvdA), Ouwehand (PvdD), Spekman (PvdA), Bouchibti (PvdA), Van Haersma Buma (CDA), Slob (CU) en Halsema (GL).

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

De leden van de PvdA-fractie hebben met veel belangstelling kennisgenomen van de brieven van de staatssecretaris van Justitie over de Voortgangsrapportage Modernisering Gevangeniswezen en over het plan van aanpak voor de uitvoering van het experiment met deels vrij te besteden reclasseringsbudget. Graag maken zij van de gelegenheid gebruik om nog enige vragen te stellen en opmerkingen te plaatsen.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brieven van de staatssecretaris. Deze leden zijn positief over de persoonsgerichte aanpak en over het feit dat – na aanvankelijke reserves – de staatssecretaris de motie-Van Velzen toch ruimhartig wil uitvoeren. Deze leden hebben nog wel enkele vragen.

Voortgang van het Programma Modernisering Gevangeniswezen (24 587, nr. 310)

Inleiding

De leden van PvdA-fractie vinden dat de modernisering van het gevangeniswezen ook een humanisering van het gevangeniswezen moet zijn. Zorg en begeleiding van gedetineerden moet dan ook op maat plaats vinden. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de opleiding en positionering van de medewerkers Maatschappelijke Dienstverlening (MMD'ers) nog nadere invulling krijgen in het kader van de samenwerking met de gemeenten. De invulling zal de komende tijd aandacht hebben. De staatssecretaris schrijft dat het streven is in 2010 aan alle gedetineerden een dagprogramma aan te bieden dat detentieschade zoveel mogelijk voorkomt en een succesvolle terugkeer in de samenleving bevordert. Graag willen de leden van de PvdA-fractie met betrekking tot de MMD'ers weten wat hun takenpakket zal zijn, hoe zij dat uit zullen gaan voeren en welke mogelijkheden zij daarvoor krijgen? Zijn er mogelijke belemmeringen te voorzien in de uitvoering van de taken van de MMD'ers? Zo ja, zijn daarvoor nu reeds oplossingen te voorzien. Wanneer wil de staatssecretaris dat het samenwerkingsmodel met de gemeenten en de voorwaarden rond de vier leefgebieden optimaal functioneren? Is er inmiddels beter zicht op een hardere datum dan «zo snel als mogelijk»?

Bij de behandeling van de begroting van Jeugd en Gezin is afgelopen najaar een motie ingediend om de schade die kinderen van gedetineerde ouders oplopen bij de opvoeding tot een minimum te beperken. Hoewel de ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport het voortouw heeft bij de uitwerking van deze motie, willen de leden van de PvdA-fractie er nogmaals op wijzen dat ook het ministerie van Justitie een verantwoordelijkheid heeft voor deze kinderen en de gedetineerde ouders. Zij hebben daarom nadrukkelijk gevraagd om een integrale aanpak door beide ministeries bij de uitvoering van deze motie. De motie verzoekt om voor 1 april 2009 met een uitgewerkt plan te komen.

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de plannen met betrekking tot het gevangeniswezen en willen voorop stellen dat zij in beginsel positief zijn over een aantal voornemens. De algehele benadering, die neerkomt op een persoonsgerichte benadering is, continuïteit van zorg, het optimaal benutten van de tijd in detentie om detentieschade te voorkomen, het behoud van het sociale netwerk, en dit alles gericht op het verminderen van de herhalingscriminaliteit, is zeer positief te noemen. Met name kunnen zij toejuichen dat bekeken wordt hoe meer bewegingsvrijheid kan worden toegestaan, dat de avondopenstellingen terugkeren en de activiteiten in het weekend worden uitgebreid, en dat arbeid in de toekomst ook zal worden aangeboden aan preventief

gehechten en kortverblijvenden. Het komt echter wel aan op een spoedige en volledige uitwerking en concretisering van deze goede voornemens. De leden hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie vragen wie in de praktijk verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Penitentiaire Programma's. Is dat Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de reclassering of een ander? Wanneer wordt er een begin gemaakt met de activiteiten op het gebied van de nazorg en de vier voornaamste leefgebieden in het geval van een Penitentiair Programma?

Samenhang projecten MGW

Project 1: Capaciteitsmanagement

De leden van de SP-fractie vernemen graag de precieze plannen met betrekking tot het meerpersoonscelgebruik. Met de Raad voor Strafrechts-toepassing en Jeugdbescherming (RSJ) zijn deze leden van mening dat het niet uit te leggen valt dat in tijden van capaciteitsoverschot wordt vastgehouden aan meerpersoonscelgebruik als doel op zich. Van de voordelen van het intensiveren van meerpersoonscelgebruik zijn deze leden allerminst overtuigd. Kan de staatssecretaris hier nogmaals uiteenzetten waarom hiervoor wordt gekozen? Wanneer wordt het gehele meerpersoonscelgebruik geëvalueerd? Wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen 2-op-1-cel, en het 6-persoonscelgebruik?

Inmiddels is er niet alleen in Lelystad sprake van zes op één cel, zo hebben de leden vernomen. Op basis waarvan is dit besloten? Om welke gedetineerden gaat het? Zijn zij hiertoe allen geschikt bevonden? Wat is het maximum aantal personen in een cel? Is zes personen het absolute maximum? Is dat wettelijk vastgelegd? Zo ja, hoe en in welke regeling? Op welke locaties gebeurt dit? Om hoeveel gedetineerden gaat dit in totaal?

De leden van de VVD-fractie van de VVD vragen de staatssecretaris inzichtelijk te maken wat de prognoses (eind 2008) zijn op grond waarvan het detentiecapaciteitsplan wordt vastgesteld.

In het kader van het capaciteitsplan vragen deze leden of de staatssecretaris al beschikt over de uitkomsten van het tweede evaluatie onderzoek met betrekking tot de proef binnen de PI Lelystad? Kan zij nader inzicht geven in de uitkomsten? Is al duidelijk of de (interne en externe) veiligheid binnen dergelijk concept voldoende is geborgd, en met welke omvang hiermee kosten bespaard kunnen worden?

Tevens vragen deze leden of in dit masterplan ook de vragen rondom herbestemming van inrichtingen en de personele gevolgen van een effectiever en efficiënter capaciteitsbeheer zijn opgenomen. Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie vinden resocialisatie van groot belang voor een menswaardige detentie en voor het terugdringen van recidive. Regionale plaatsing, zo verwachten deze leden, zal de resocialisatie stimuleren. Ook zal regionale plaatsing de opvoedsituatie van kinderen van gedetineerden ten goede kunnen komen. Deze leden vragen wat voor gevolgen de maatregelen betreffende normeringssystematiek, zoals het minimaliseren van tijdelijke leegstand, hebben voor de regionale plaatsing en de resocialisatie.

Project 2: Inkomsten en plaatsing

De leden van de VVD-fractie merken ten aanzien van dit project op dat in de voortgangsrapportage is te lezen dat de plaatsing in één van de zes te onderscheiden doelgroepen in 2008 is aangevangen en uiterlijk 2012 zal

zijn gerealiseerd. Deze leden vragen welk deel van de gevangenispopulatie eind 2009/eind 2010 en eind 2011 zal zijn ingedeeld in een van de doelgroepen. Kortom, welke tussentijdse doelstellingen heeft de staatssecretaris, en wat zijn de gevolgen van deze gefaseerde plaatsing voor het invoeren en uitvoeren van bijvoorbeeld het dagprogramma op de werkvloer?

Voorts vragen de leden van de VVD-fractie of van de bestaande detentiepopulatie alsnog een gestandaardiseerde screening zal plaatsvinden. Of richt deze screening zich vooral tot toekomstig ingesloten gedetineerden?

Project 3: Voorwaardelijke invrijheidstelling

De leden van de CDA-fractie verwachten veel van het opleggen van bijzondere voorwaarden aan gedetineerden via de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Toch vinden zij het nog onduidelijk wat de procedure is als de gedetineerde zich niet aan de voorwaarden houdt. Wat is dan de rol van respectievelijk de reclassering, het Openbaar Ministerie (OM) en de rechter en wie is verantwoordelijk? Zo zit er in de praktijk veel tijd tussen de melding van de reclassering aan het OM dat de gedetineerde zich niet aan de voorwaarden houdt, de reactie van het OM daarop en de rechterlijke zitting, waarin wordt besloten dat de gedetineerde weer terug de cel in moet. Wie is daarop aanspreekbaar als de gedetineerde in deze tijd in recidive vervalt? Deze leden vragen waarom niet kan worden volstaan met het signaal van de reclassering dat de gedetineerde zich niet aan de voorwaarden houdt. Dan kan de gedetineerde toch linea recta weer terug de cel in? Het OM kan het signaal van de reclassering rechtstreeks overnemen; daar is toch geen rechterlijke zitting meer voor nodig?

De leden van de VVD-fractie vragen of er sinds de invoering van de wet al ervaring is opgedaan met voorwaardelijk in vrijheidgestelde personen die niet aan de opgelegde voorwaarden voldeden? Zo ja, kan de staatssecretaris nader op gevolgen voor de praktijk in gaan?

Project 4: Dagprogramma

De leden van de CDA-fractie merken op dat zij met betrekking tot het onderwijs het beleidsplan onderwijs in detentie afwachten. Voor het dagprogramma kiest de regering voor een uitbreiding. Er is sprake van het herintroduceren in 2010 van een beperkt avondprogramma en een verruiming van de weekendactiviteiten. Voor deze leden is nog onduidelijk hoe dit concreet zal uitwerken, uitgaande van een individueel traject per gedetineerde. Welke druk legt dit verder ook op het personeel? Wordt gedacht aan een uitbreiding van de personeelscapaciteit? Er zal bijvoorbeeld onregelmatiger moeten worden gewerkt. Evenmin is duidelijk hoe de herinvoering van een avondprogramma en de verruiming van het weekendprogramma gepaard zal gaan met meer ruimte voor motiverende bejegening door de PIW'ers. Zij worden immers ook nog geacht intensiever samen te werken met de ketenpartners rond de (na)zorgactiviteiten tijdens detentie. De leden van de CDA fractie vernemen graag hoe deze toenemende werkdruk voor het personeel wordt opgevangen en welke extra kosten dat met zich meebrengt. Deze leden worden graag op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen ten aanzien van het personeel. Zijn de plannen met de visie inderdaad in december 2008 voorgelegd aan de medezeggenschap en wat zijn de eerste reacties geweest?

De leden van de SP-fractie constateren dat het dagprogramma gericht is op «het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid». Wat betekent dit, zo vragen zij.

Deze leden constateren met tevredenheid dat het avondprogramma zal worden geherintroduceerd en dat weekendactiviteiten worden verruimd.

Het verlichten van de druk op het dagprogramma is inderdaad hard nodig. Geldt dit voor alle penitentiaire inrichtingen? Per wanneer precies? Is dat per 31 maart 2009 overal gerealiseerd, zoals in de voortgangsrapportage staat vermeld?

Zullen zich bij de planning van activiteiten geen doublures meer voordoen, bijvoorbeeld sport en bezoek op hetzelfde uur, zoals nu nog steeds gebeurt? Wordt ook gekeken naar het aantal telefooncellen dat in de inrichtingen aanwezig is, omdat een gebrek aan telefooncellen spanning oplevert tussen de mensen die contact willen onderhouden met bijvoorbeeld het thuisfront? Worden ook vrijwilligers ingeschakeld bij de uitvoering van enkele activiteiten van het dagprogramma, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Deze leden zijn van mening dat ouder-kindbezoeken vaker plaats moeten vinden dan vier keer per jaar. Tenminste één keer per maand zou tot de mogelijkheden moeten horen. Graag ontvangen zij hier een reactie hier. De leden van de SP-fractie vernemen graag wat de wetenschappelijke onderbouwing is van de RISc. Door wie wordt de RISc allemaal gebruikt? Zijn de RISc-afnemers allemaal opgeleid of getraind hiermee te werken? Zijn er problemen bekend met dit instrument, bijvoorbeeld vanwege gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal bij diegene bij wie de risico-inschatting wordt gemaakt? Is het zo dat degene bij wie de RISc wordt afgenomen geen mogelijkheden heeft zijn of haar visie op de uitslag te geven. Is het ook zo dat soms gebruik wordt gemaakt van verouderde informatie omdat de inschatting ten aanzien van een persoon niet geactualiseerd wordt? Wordt dit instrument geëvalueerd? Zo ja, wanneer?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de staatssecretaris in het kader van het dagprogramma de mogelijkheden onderzoekt om over te gaan naar een beveiligingsniveau dat meer is afgestemd op de individuele gedetineerde. Zo kan, afhankelijk van het risicoprofiel, aan bepaalde gedetineerden binnen de inrichtingen meer interne bewegingsvrijheden worden toegestaan. Deze leden achten dit op het eerste gezicht een mooi streven. Wel vragen zij zich af of hiermee niet zeer waardevolle expertise verloren zal gaan. Op dit moment zijn er verschillende inrichtingen die een aparte beveiligingsniveau kennen. Wil de staatssecretaris hier verandering in brengen of beoogt zij in alle inrichtingen verschillende beveiligingsniveaus in te voeren? Deze leden maken zich in dat geval ernstig zorgen om de veiligheid van de samenleving, gelet op de verschillende regimes die dan binnen inrichtingen zullen gaan gelden en het verloren gaan van de kennis en ervaring binnen bijvoorbeeld de Extra Beveiligde Inrichtingen (EBI's). Hoe zal in de praktijk per persoon gelet kunnen worden op de noodzakelijke mate van beveiliging? En in hoeverre werkt dit niet onrust ten gevolge van verschillende regimes voor verschillende gedetineerden in de hand? Graag ontvangen zij een reactie van de staatssecretaris op bovengenoemde punten.

Verder is het de leden van de VVD-fractie niet geheel duidelijk of gedetineerden die gebruik maken van het recht op één uur luchten, één uur bezoek, twee uur sport en één uur bibliotheekbezoek verder nog slechts één uur per week recreatie hebben en dus voor de rest, met uitzondering van de standaardactiviteiten, in beginsel ingesloten zitten.

De leden van de D66-fractie lezen in de brief van de staatssecretaris dat de activiteiten zorg, onderwijs en gedragsinterventies variabel zijn. De leden zouden graag een nadere toelichting van de staatssecretaris krijgen op het begrip variabel. De RSJ meent te begrijpen dat dit begrip slechts betrekking heeft op de mate waarin het aanbod naar behoefte per gedetineerde beschikbaar is. Is de opvatting van de raad juist?

Project 5: Werkt!

De leden van de CDA-fractie merken op dat op dit moment er succesvolle projecten rond toeleiding naar de arbeidsmarkt lopen. Deze leden vragen zich af of het realiseren van arbeid binnen de inrichtingen ook mogelijk blijft in tijden van recessie. In hoeverre is arbeid in de instellingen afhankelijk van de ontwikkeling op de arbeidsmarkt, of bestaan er duurzame projecten, waar los van deze ontwikkelingen, arbeid blijvend kan worden verricht?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Justitie voor het jaar 2009 de motie-Heerts c.s. (31 700 VI, nr. 49) over het invoeren van een passende opleiding en passende arbeid tijdens detentie is aangenomen. Volgens deze leden zal er tijdens detentie in gedetineerden geïnvesteerd moeten worden om te zorgen dat zij na de detentie weer aan de slag kunnen. Het motto van de PvdA-fractie is en blijft: «uit de bak is aan de bak». Er moet dusdanig in mensen worden geïnvesteerd dat ze na detentie ook echt aan de slag kunnen. Daarom is het ook belangrijk dat programma's kunnen worden voortgezet als de gedetineerde vrijgekomen is. In de brief van de staatssecretaris is er vooral veel nadruk op het economische, kostendekkende perspectief van arbeid tijdens detentie. De leden van de PvdA-fractie pleiten graag voor een cultuuromslag: het moet echt om de resocialisatiegedachte gaan, waarbij mensen daadwerkelijk iets leren en iets kunnen dat na detentie van pas komt. Deze leden zien graag in het opleidingsplan, dat in dit voorjaar naar de Tweede Kamer gezonden wordt, nader uitgewerkt hoe de Locaties Werk en Inkomen (LWI's) worden betrokken bij resocialisatie, zodat men ook aan het werk kan. De staatssecretaris verwees in het algemeen overleg op 11 december 2008 naar de pilot arbeidstoeleiding in Lelystad, waarvan de eerste resultaten bemoedigend genoemd werden. De staatssecretaris wil wachten met bredere invoering van de pilot in Lelystad tot juni 2009, wanneer de eerste resultaten van de pilot bekend zullen zijn. De leden van de PvdA-fractie willen dat de lat hoger gelegd wordt en dat de staatssecretaris nu al in overleg treedt met de minister van Sociale Zaken, opdat een bredere groep kan profiteren van een snellere toeleiding naar werk. Graag vernemen zij van de staatssecretaris welke ambitie op welke termijn ze heeft om te zorgen dat gedetineerden na detentie meteen aan het werk gaan of in ieder geval een dagbesteding hebben.

De leden van de SP-fractie vragen waarom de staatssecretaris het belang van de kostendekkendheid van arbeid in detentie zo blijft benadrukken. Het is goed dat onderzocht is hoe de arbeid goedkoper kan worden ingericht, maar het belang van goede arbeid in detentie, het hebben van een nuttige dagbesteding en het opdoen van kennis en vaardigheden mag niet worden onderschat. Deze leden vinden dit belangrijker dan mogelijke kostendekkendheid. Graag ontvangen zij een reactie hierop. Ook vragen zij te heroverwegen de meeropbrengsten van zinvolle arbeid in te zetten voor een schuldenvrije start na detentie. Wat wordt er ondernomen om er voor te zorgen dat opgeleide gedetineerden zo mogelijk hun baan kunnen behouden en voortzetten na detentie, zo vragen de leden van de SP-fractie. Deze leden waarderen het bericht dat de staatssecretaris de arbeid in Nordrhein-Westfalen heeft onderzocht. Is ook bekend wat de opbrengsten hiervan zijn? Is hier ooit de recidive onderzocht of anderszins het effect op gedetineerden die hier een vak hebben geleerd? De aan het woord zijnde leden vernemen gaarne per wanneer ook preventief gehechten en kortverblijvende arbeid aangeboden zullen krijgen.

Hoe komt de besparing vanwege vernieuwde opzet van gedetineerdenarbeid tot wel € 21 miljoen structureel tot stand? Wat is die vernieuwde opzet?

Begrijpen de leden van de SP-fractie het goed dat de loonsverhoging naar € 0,76 per 1 april 2009 voor alle gedetineerden ingaat? En ook dat dit bedrag iedere drie jaar zal worden herzien?

De leden van de VVD-fractie zeggen uiteraard zeer verheugd te zijn met de aankondiging dat in lijn met de motie-Weekers arbeid in de toekomst ook aan preventief gehechten en kortverblijvenden wordt aangeboden. Wel vragen zij de staatssecretaris nader inzicht te geven in vooral de centrale acquisitie en de opzet/vormgeving van een centraal arbeidsbedrijf. Is DJI belast met deze taken?

Project 6: Onderwijs

De leden van de SP-fractie constateren dat het aanbieden van onderwijs aan langverblijvenden één van de interventies kan zijn op basis van het programma Terugdringen Recidive (TR). Naar de mening van de leden zou onderwijs echter in het basisprogramma moeten zijn opgenomen, en dus niet alleen als TR-interventie worden aangeboden. Graag ontvangen zij een reactie hierop.

Is het aantal van 95 fte bedoeld voor onderwijspersoneel in de penitentiaire inrichtingen of worden er nog andere onderwijzers ingehuurd die hierin niet zijn meegenomen? Wat is de ontwikkeling van de afgelopen jaren in het aantal fte (onderwijzers) dat werkzaam is in de penitentiaire inrichtingen?

Worden ook vrijwilligers ingeschakeld voor onderwijs in de gevangnissen? Wat zijn de mogelijkheden voor E-learning, en cursussen via internet? Dit zou ook voor kortverblijvenden tot de mogelijkheden moeten behoren. Graag ontvangen deze leden een reactie.

Project 7: Motiverende bejegening en Persoonsgebonden verlof

De leden van de VVD-fractie de staatssecretaris, vooruitlopend op de consultatie in maart 2009, nader inzichtelijk te maken welke aspecten ter consultatie zullen worden voorgelegd en aan wie de regeling ter consultatie zal worden voorgelegd. Op welke termijn verwacht de staatssecretaris de Kamer nader te kunnen informeren over het persoonsgebonden verlof systeem?

Deze leden vragen zich ook af hoe een meer persoonsgebonden en dus gedifferentieerde aanpak van het verlofsysteem effect zal hebben op de transparantie van verlofverlening, de voorwaarden, de risico inschatting en factoren en dus de gevolgen voor de veiligheid van de samenleving. Kan de staatssecretaris aangeven wat een dergelijk systeem voor gevolg heeft voor een uniforme verlofpraktijk?

Project 9: Programma Terugdringen Recidive (TR)

De leden van de SP-fractie vragen waarom de doelgroep van het programma TR zo beperkt is. Hoe groot is nu de doelgroep langverblijvende gemotiveerde gedetineerden in percentage van de gehele gedetineerdenpopulatie? Juist ook met mensen die kort in de inrichting verblijven, zou aan de slag moeten worden gegaan alsook met mensen die in eerste instantie niet gemotiveerd zijn. Graag ontvangen zij een reactie hierop.

Met name in de ISD-maatregel is een extra inspanning op het gebied van het Terugdringen van Recidive vereist. Deelt de staatssecretaris deze mening, zo vragen de leden van de Sp-fractie.

Project 10: Forensische zorg voor gedetineerden

De leden van de CDA-fractie waarderen het dat als onderdeel van de modernisering van het gevangeniswezen er steeds meer aandacht komt voor de forensische zorg van gedetineerden. Zo komt er in elke inrichting een extra zorgvoorziening als opvolger van de vroegere bijzondere zorgafdeling.

Deze leden willen graag weten of gedetineerden die aangeven af te willen van hun verslaving en niet in de inrichting te willen worden geconfronteerd met drugs ook op deze afdeling worden geplaatst (vergelijk motie Joldersma/Teeven, 31 700-VI, nr. 43).

De aan het woord zijnde leden krijgen signalen uit de praktijk dat Justitie, vanwege de forensische zorg voor gedetineerden, minder forensische zorg inkoop voor bijvoorbeeld tbs'ers dan voor het jaar 2009 oorspronkelijk de bedoeling is geweest. Daardoor blijven instellingen in de geestelijke gezondheidszorg met overcapaciteit zitten, omdat zij hadden gedacht dat Justitie deze zorg voor 2009 zou aankopen. Graag horen de leden van de CDA-fractie of het klopt dat Justitie minder verplichtingen voor 2009 aan is gegaan dan aanvankelijk was beoogd. Hoeveel zorgcapaciteit, intramuraal en ambulant, verwacht Justitie in 2009 en 2010 voor haar doelgroepen nodig te hebben en waar zijn die verwachtingen op gebaseerd? Kunnen de instellingen die aanvankelijk capaciteit voor Justitie hebben vrijgemaakt maar die daar niet kwijt kunnen, die capaciteit eenvoudig en flexibel aanwenden voor VWS-zorg of zijn daarvoor wettelijke belemmeringen? Wordt de benodigde capaciteit voor de forensische zorg in brede zin ook meegenomen in het prognosemodel?

De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd of en hoe op lange termijn de forensische zorg voor tbs'ers en de forensische zorg voor gedetineerden naar elkaar toegroeien. Op de nog langere termijn is eveneens de vraag hoe de forensische zorg en de gewone psychiatrische zorg op elkaar worden afgestemd. Kan het op de lange termijn zo zijn dat er nauwelijks nog onderscheid is tussen een penitentiair psychiatrisch centrum, een forensisch psychiatrisch centrum, een long-care voorziening en een long stay voorziening, en meer in algemene zin tussen de zorg/beveiliging die respectievelijk een tbs'er, een ISD'er en een psychisch gestoorde/verslaafde gedetineerde of zelfs een gewone gedwongen opgenomen verslaafde/psychiatrisch patiënt krijgt?

De leden van de SP-fractie hebben een vraag over de concentratie van zorg in de vijf penitentiaire psychiatrische centra, en wat dat betekent voor de pretherapie voor zedendelinquenten, zoals die ondermeer in de PI Breda wordt gegeven. Momenteel wordt een plan- en procesevaluatie verricht naar deze nuttige therapievorm. Wordt het onderzoek dat nu wordt verricht niet doorkruist door de penitentiaire psychiatrische centra? En belangrijker nog, kan uitgesloten worden dat deze vorm van therapie op de tocht staat? Wordt deze mogelijkheid om al in detentie therapie te bieden aan zedendelinquenten die gemotiveerd zijn om aan hun gedrag te werken, bedreigd? Of zal deze pretherapie bijvoorbeeld juist worden uitgebreid naar alle penitentiaire psychiatrische centra?

Wat gebeurt er aan therapie met de zedendelinquenten die regulier in de penitentiaire inrichting blijven zitten, en geen plaats krijgen in de penitentiaire psychiatrische centra?

Wat is het percentage gedetineerden dat psychische problemen heeft? Deze leden bereiken wel eens signalen dat dit percentage op 60 of 70% van de gehele gedetineerdenpopulatie zou liggen, klopt dat? Hoe wordt bekeken en beoordeeld wie in een penitentiair psychiatrisch centrum terecht komt. Is er wel voldoende capaciteit, gezien de omvang van de psychische problemen?

De leden van de VVD-fractie hebben dezelfde vraag aan de staatssecretaris ten aanzien van de verlofpraktijk in forensisch psychiatrische centra in het algemeen en FPC Oldenkotte in het bijzonder. De staatssecretaris heeft in de brief in reactie op de doorlichting van FPC Oldenkotte aangegeven alle aanbevelingen over te nemen. Desalniettemin vragen deze leden zich af of de voorgestelde aanbevelingen inzake verlof wel voldoende zijn om de veiligheid van de samenleving voldoende te borgen. Zijn er niet (tijdelijk) extra maatregelen nodig om de verlofpraktijk binnen Oldenkotte onder verscherpt toezicht te houden? Graag een reactie van de staatssecretaris op bovenstaande punten.

Project 11: Verbetering uitvoering ISD

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de ISD-maatregel één van de instrumenten is die ingezet wordt om recidive te verminderen. Nu blijkt uit rapporten van de Inspectie voor de Sanctietoepassing dat het soms wel acht maanden kan duren voor een behandelplan is gemaakt voor een ISD-veroordeelde. Inmiddels zijn er ook veelplegers die al voor de tweede keer in de ISD terechtkomen. Deze leden vinden dat daarmee een van de doelen van de maatregel, namelijk doorbreking van het patroon van vastzitten, vrijkomen en terugvallen niet behaald wordt. Zij vinden het een goede zaak dat er meer aandacht is voor vermindering van recidive bij deze groep van stelselmatige daders en dat er verbetering van de kwaliteit van de maatregel in het vooruitzicht is gesteld. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat deze maatregel of goed en effectief wordt uitgevoerd. Als dat niet mogelijk blijkt te zijn en de stelselmatige veelplegers dat blijven, zal de maatregel afgeschaft moeten worden. Zij zijn dan ook benieuwd naar het plan van aanpak dat de staatssecretaris heeft aangekondigd voor de ISD-maatregel. Wanneer kan de Kamer het plan met verbetermaatregelen verwachten?

Project 12: Verbetering uitvoering Nazorg

Het is de leden van de CDA-fractie nog niet duidelijk of de toeleiding naar zorg onderdeel vormt van de verbetering uitvoering nazorg. Wie is verantwoordelijk voor die toeleiding of is dat afhankelijk van de aard van de gedetineerde?

Het veiligheidshuis kan in de nazorg een belangrijke rol vervullen. Alle belangrijke partijen komen daar bij elkaar. De deelnemers aan het veiligheidshuis noemen echter als een van de grootste bezwaren dat de tijd die men investeert in het case-overleg en dat het voorbereiden van de nazorg niet kan worden gedeclareerd. De tijdsinvestering in het veiligheidshuis acht men echter wel van evident belang voor de eigen primaire activiteiten. Ziet de regering mogelijkheden om de tijdsinzet via het veiligheidshuis voor de reguliere taken van de afzonderlijke partners toch declarabel te maken?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat in het voorjaar de resultaten bekend zullen zijn van een quickscan van de extra taken die gemeenten zullen krijgen naar aanleiding van het bestuursakkoord tussen de VNG en het Rijk over het bieden van nazorg aan alle ex-gedetineerden. Ook komt binnenkort een visie op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen justitie, gemeenten en maatschappelijke organisaties inzake de nazorg. Welke financiële afspraken zullen in dit kader gemaakt gaan worden? Deze leden willen graag een overzicht van de knelpunten die gemeenten ondervinden bij het geven van de nazorg, met daarbij een onderscheid tussen kleine en grote gemeenten.

Veiligheidshuizen spelen een belangrijke rol in het terugdringen van recidive. De leden van de PvdA-fractie achten het van groot belang dat de veiligheidshuizen zich richten veiligheid, zorg, arbeid en opleiding. Hier-

door is er ook aandacht voor belemmeringen die ex-gedetineerden kunnen ondervinden bij re-integratie na detentie. Wordt deze mening gedeeld en op welke manier wordt hier uiting aan gegeven?

De leden van de SP-fractie vinden het buitengewoon kwalijk en contraproductief dat de nazorg van ex-gedetineerden nog steeds niet goed is geregeld. Dat blijkt ook weer uit het op 21 januari 2009 gepubliceerd rapport van de Inspectie voor de Sanctietoepassing. Nog steeds bereiken deze leden nog veel signalen van ex-gedetineerden en hulpverleners dat mensen met de beruchte «blauwe vuilniszak» op straat staan, zonder dat er ook maar iets is geregeld. Wanneer iemand geen onderdak, inkomen of identiteitsbewijs heeft, is de kans op herhaling van delinquent gedrag helaas buitengewoon groot. Dit is nu al jaren een bekend gegeven en dat vinden de leden ernstig. Graag ontvangen zij een reactie hierop. Is er speciale aandacht voor langgestraften die worden uitgeschreven uit de gemeente waarin zij eerst woonden, zoals de RSJ ook bepleit? Hoe staat het nu met de betalingsregelingen die met het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) kunnen worden getroffen? Er was toch een convenant gesloten met het CJIB? Hoe verloopt de samenwerking verder tussen de MMD-ers en het CJIB. Wordt de informatie van het CJIB wel gedeeld?

De leden van de SP-fractie zien graag nauwkeurige cijfers met betrekking tot schuldsaneringstrajecten vanuit detentie tegemoet. Hoeveel saneringstrajecten worden vanuit detentie opgestart? Zijn er op dit vlak problemen? Hoeveel mensen in detentie hebben schulden?

Waarop is de ambitie gebaseerd dat 80% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie zoveel mogelijk beschikken over een vorm van huisvesting, zorg, werk/inkomen, identiteitsbewijs en over voldoende middelen om in de eerste levensbehoeften te voorzien? Kan dit worden toegelicht?

Hoeveel gedetineerden hebben op dit moment na ontslag geen bekende woon- of verblijfplaats? Zijn hier exacte getallen van? Hoe kan het dat dit nog steeds niet geheel op orde is, zo vragen de leden van de SP-fractie? Per wanneer zal het absoluut tot het verleden behoren, en zal het nooit meer voorkomen, dat een ex-gedetineerde vrij komt zonder dat er zaken zijn geregeld op de primaire leefgebieden?

Wanneer zal geëvalueerd worden wat de resultaten zijn van het weggelassen van de nazorgtaak bij de gemeenten? Wat zijn de kwalitatieve en wat zijn de kwantitatieve verschillen tussen de diverse gemeenten?

Worden deze gemeenten hier op aangesproken? Zo nee, waarom niet, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Professionalisering van de medewerkers

De leden van de SP-fractie maken zich zorgen om het personeel in de gevangenissen. Zij hebben de indruk dat de druk op het personeel groot is en nog toeneemt. Zij ontvangen signalen dat het aantal medewerkers in de gevangenissen afneemt, met als gevolg dat minder mensen toezicht houden op de luchtplaats dan voorheen om een voorbeeld te noemen.

Onder het personeel bestaan hierover grote zorgen. Kent de staatssecretaris deze signalen? Is zij bereid dit te onderzoeken? Hoe zit het in het algemeen met de tevredenheid van het gevangenispersoneel?

Komen er meer mogelijkheden voor het personeel om zich bezig te houden met de individuele begeleiding van gedetineerden? Het feit dat gedetineerden individuele behandelplannen krijgen, is toch veel arbeidsintensiever voor het personeel dan nu het geval is? Komt er dan ook meer personeel?

Wat bedoelt de staatssecretaris met «efficiëntere inroostering van het personeel»? En wat betekent «mobiliteit van het personeel in een breed perspectief»? Betekent dit ook minder personeel? Is uit te sluiten dat mensen ontslagen zullen worden? Wat zijn de gevolgen van het

gevangenispersoneel van de MGW-plannen? Zijn deze plannen, met termen als «efficiëntere inroostering» en «mobiliteit», niet strijdig met de wens juist meer individuele begeleiding te bieden? Gedetineerden zijn toch juist gebaar bij langdurige begeleiding door bekend personeel, en dus juist niet die mobiliteit? Het opbouwen van een vertrouwensband is nu al nauwelijks meer mogelijk, zo vernemen de leden van mensen die het werk doen, en dat zou toch het begin moeten zijn van het succesvol begeleiding van gedetineerden. Is nu het «model Bijlmerbajes», dus zoals men daar te werk gaat, het voorbeeld of het model zoals het overal er uit komt te zien? Zo nee, hoe dan wel? Graag ontvangen deze leden toelichting hierop.

De leden van de SP-fractie zijn verder verontrust door geluiden die weer klinken in de media, maar ook vanaf de werkvloer, over personeel dat het niet zo nauw neemt met de integriteitsregels en over corruptie. Er lijken aanhoudende incidenten te zijn waarbij PIW-ers zijn betrokken die corrupt handelen. Voldoet naar de mening van de staatssecretaris de huidige structuur van het Bureau Integriteit en Veiligheid? Is deze structuur wel eens geëvalueerd? Zo ja, wat bleek hier uit? Zijn hier bijvoorbeeld jaarverslagen van?

Financiële taakstelling

De leden van de CDA-fractie merken op dat de regering bij de tekortbeperkende maatregelen aangeeft dat bezuinigd zal gaan worden op de posten voor nieuwbouw en verbouw dan wel dat een en ander vooralsnog wordt uitgesteld. Daarmee wordt voor 2009 en 2010 een besparing bereikt. Echter, leidt dit op termijn ook tot structurele besparingen? En in hoeverre verhoudt zich dit met de investeringen die nodig zijn voor het verhogen van de (brand)veiligheid binnen de instellingen? Genoemde leden zijn er in geïnteresseerd of in de kostenoverzichten eveneens de bedragen zijn opgenomen ten behoeve van die veiligheid. De leden van de CDA-fractie zijn bezorgd dat de bezuinigingsdoelstelling niet zal worden gehaald.

De leden van de SP-fractie zijn tevreden dat afgezien is van de bezuiniging van € 50 miljoen per jaar op het gevangeniswezen. Mede dankzij meevalers, zoals een verminderde behoefte aan capaciteit, is deze voorziene bezuiniging van tafel. Deze leden zijn wel zeer benieuwd of alle voorgenomen verbeteringen wel kunnen worden doorgevoerd zonder extra investeringen in het gevangeniswezen en of een deel van de bezuiniging (taakstelling) overeind blijft. Met andere woorden, zijn deze plannen en mooie voornemens ook voorzien van voldoende financiële dekking? Ook de RSJ maakt zich zorgen hierover.

De leden van de SP-fractie vragen de staatssecretaris wel nog te concretiseren op welke manier precies een structurele bezuiniging van € 17 miljoen door het intensiveren van meerpersoonsgebruik zal worden gerealiseerd. Hoe is dit berekend? Zit de besparing in de gebouwen, in een verminderde behoefte aan personeel, aan beide en/of in andere posten?

De leden VVD-fractie maakt uit de brief op dat efficiënter en effectiever gewerkt moet worden binnen de inrichtingen, maar ook binnen het hoofdkantoor DJI. De noodzakelijke besparingen worden onder andere gezocht in het vooralsnog uitstellen van investeringen in nieuwbouw en het opheffen van structurele reserveringen, bestemd voor grondaankopen en afdekking van voorbereidingskosten van nieuwbouw. De staatssecretaris geeft hierbij aan dat deze reserveringen gelet op de krimp in de capaciteitsbehoefte niet langer nodig zijn (structureel € 3 mln.). Kan de staatssecretaris nader toelichten wat de gevolgen zijn voor de veiligheid van gebouwen en dientengevolge de samenleving als noodzakelijke

investeringen worden uitgesteld en er voor onvoorziene omstandigheden geen potje wordt vrijgehouden?

II. REACTIE VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

1. Context

Op 9 december 2008 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de verdere uitwerking van mijn plannen van het programma MGW en de invulling van de financiële taakstelling. In deze brief heb ik u de hoofdlijnen van het programma geschetst en de wijzigingen in mijn plannen, zoals het aanbieden van arbeid aan alle doelgroepen.

Ik heb ervoor gekozen om uw Kamer door middel van voortgangsrapportages te informeren over de verschillende onderdelen van het programma MGW. In de eerste voortgangsrapportage is per project uiteengezet wat de doelstellingen zijn, wat de stand van zaken is en binnen welke termijn de voorgenomen of reeds gestarte acties tot resultaat moeten leiden. De komende jaren wordt integraal uitvoering gegeven aan alle 12 projecten van het programma MGW.

De kern van de modernisering van het gevangeniswezen vormt de persoonsgerichte aanpak op basis van de levensloopbenadering. Naast de executie van de straf voor het gepleegde delict, moet de detentieperiode optimaal worden benut om detentieschade zoveel mogelijk te voorkomen en een succesvolle terugkeer in de maatschappij voor te bereiden. Waar nodig worden verslavingszorg, forensische zorg en gedragstrainingen in de tenuitvoerlegging van de straf geïntegreerd. Het gaat om continuïteit van zorg en begeleiding die tijdens detentie doorloopt of wordt gestart en die ook na de vrijlating niet ophoudt. Mijn antwoorden moeten zoveel mogelijk vanuit dit perspectief worden bezien.

2. Voortgang van het Programma Modernisering Gevangeniswezen

2.1 Inleiding

De PvdA-fractie heeft vragen gesteld over het takenpakket van een Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening (MMD'er) en het Samenwerkingsmodel nazorg. In antwoord hierop bericht ik u dat het takenpakket van de MMD'er de volgende hoofdbestanddelen kent:

1. Het screenen van alle gedetineerden binnen tien dagen na binnenkomst. Hiermee wordt hun situatie op de leefgebieden huisvesting, identiteitsbewijs, werk/inkomen, schulden en zorg in kaart gebracht.
2. Het tijdig overdragen van deze informatie aan de gemeente van herkomst.
3. Het samen met gemeentelijke diensten oplossen van gesignaleerde knelpunten op één of meer leefgebieden.

Er zijn inmiddels 385 gemeentelijke contactpersonen nazorg die de informatie over gedetineerden ontvangen en die samen met de MMD'ers de nodige maatregelen treffen voor het oplossen van de gesignaleerde problematiek.

In de uitvoering van de taken van de MMD'ers komt een aantal knelpunten naar voren. De informatieoverdracht tussen gemeenten en het gevangeniswezen verloopt nog niet geheel vlekkeloos, de informatie die de gedetineerde zelf aangeeft is niet altijd betrouwbaar en er vindt nog te weinig

afstemming plaats tussen de verschillende disciplines in het gevangeniswezen over het verloop van het traject van de gedetineerde.

Om deze knelpunten op te lossen tref ik maatregelen. Ten eerste wordt het proces van informatieoverdracht zodanig aangepast dat er niet langer gesproken kan worden van een eenzijdige informatieoverdracht maar van informatie-uitwisseling tussen het gevangeniswezen en de gemeenten. Deze werkwijze wordt opgenomen in het Samenwerkingsmodel nazorg dat voor de zomer wordt vastgesteld. Het Digitaal Platform Nazorg, wordt hierop aangepast en zal in oktober 2009 gereed zijn.

Binnen het gevangeniswezen wordt vanaf eind 2009 gestart met de realisatie van een inkomstenafdeling in alle huizen van bewaring en de landelijke invoering van een gestandaardiseerde inkomstenprocedure. Dit heeft als doel snel en efficiënt inzicht te verkrijgen in de noodzakelijke gegevens om de detentieperiode van een gedetineerde goed te laten verlopen en daarbij te kunnen starten met de voorbereidingen op de terugkeer in de samenleving.

In samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en gemeenten wordt het Bestuursakkoord Rijk en gemeenten uitgewerkt in de vorm van een Samenwerkingsmodel nazorg. Het Samenwerkingsmodel bevat de ambities van gemeenten en justitie op het terrein van nazorg en de uitwerking van taken op het terrein van informatie-uitwisseling en activiteiten op de leefgebieden huisvesting, identiteitsbewijs, werk/inkomen, schulden en zorg. Het is een belangrijk instrument om te komen tot samenwerking om de overgang van detentie naar de vrije samenleving soepeler te laten verlopen. Ik streef ernaar dat het Samenwerkingsmodel voor de zomer door de voorzitter van de VNG en mij wordt ondertekend.

Het is verder mijn streven dat het Samenwerkingsmodel uiterlijk in de tweede helft van 2010 regionaal uitgewerkt en geïmplementeerd is. Bij de regionale uitwerking worden ook andere maatschappelijke organisaties, zoals zorginstellingen en woningcorporaties betrokken. Met veel gemeenten werkt de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) overigens al in grote lijnen samen zoals in het Samenwerkingsmodel wordt beoogd.

In reactie op de opmerking van de PvdA-fractie wil ik benadrukken dat het ministerie van Justitie betrokken is bij de uitwerking door het ministerie voor Jeugd en Gezin van de motie-Bouwmeester om de schade die kinderen van gedetineerde ouders oplopen bij de opvoeding tot het minimum te beperken. Uw Kamer wordt hierover voor het zomerreces geïnformeerd.

Naar aanleiding van vragen van de SP-fractie over de uitvoering van de penitentiaire programma's (PP) bericht ik u dat een PP een vorm is van extramurale detentie. Op basis van artikel 4 Penitentiaire Beginselenwet (Pbw) kan een gedetineerde in aanmerking komen voor een PP. Bij de inzet van een PP speelt de trajectbegeleider gevangeniswezen samen met de reclasseringsmedewerker een belangrijke rol.

De DJI is feitelijk eindverantwoordelijk. Een beschikking van een selectiefunctionaris ligt ten grondslag aan het uitvoeren van een PP.

Eén van de drie reclasseringsorganisaties (Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ, Leger des Heils Jeugdzorg) krijgt als zogeheten uitvoeringsverantwoordelijke instantie de opdracht om het PP uit te voeren. De reclassering begeleidt en controleert de veroordeelde gedurende de looptijd van het PP. Indien iemand zich niet houdt aan de

gemaakte afspraken of opgelegde voorwaarden, kan door het bureau selectiefunctionarissen worden overgaan tot het al dan niet stopzetten van het PP.

2.2 Samenhang projecten MGW

Project 1: Capaciteitsmanagement

De SP-fractie heeft vragen gesteld over meerpersoonscelgebruik. Zoals ik uw Kamer reeds bij brief heb geïnformeerd¹, ben ik van mening dat meerpersoonscelgebruik een volwaardige vorm is van detentie. Ik heb u tevens in deze brief bericht dat de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) meerpersoonscelgebruik heeft opgenomen in het toetsingskader. De ISt verneemt in het algemeen meer tevreden geluiden dan problemen ten aanzien van meerpersoonscelgebruik. Ik zie op dit moment dan ook geen aanleiding om het meerpersoonscelgebruik te evalueren.

In antwoord op de vraag van de SP-fractie kan ik u berichten dat er niet alleen in Lelystad sprake is van zes op één cel. In de penitentiaire inrichting (PI) Tilburg zijn er achtpersoonscellen. Het betreft hier een Beperkt Beveiligde Inrichting (BBI) en BBI-plus-capaciteit. In totaal zijn er 366 plaatsen beschikbaar. Daarvan zijn momenteel slechts 188 plaatsen in gebruik. Dit betekent dat de cellen bezet zijn met vier tot zes gedetineerden. De Pbw biedt op basis van artikel 19 lid 3 jo. 20 lid 2 de mogelijkheid om meerdere gedetineerden op een cel te plaatsen.

Ik wil graag ingaan op vragen van de VVD-fractie over de prognosecijfers en het Masterplan detentiecapaciteit gevangeniswezen 2012. Op dit moment worden de uitkomsten bestudeerd van de door het WODC uitgevoerde prognoses met behulp van het Prognose Model Justitiële Ketens (PMJ-model). De PMJ-uitkomsten vormen een belangrijke bron voor het Masterplan detentiecapaciteit gevangeniswezen 2012. Vragen rondom de herbestemming van inrichtingen en de personele gevolgen van een effectiever en efficiënter capaciteitsbeheer zullen in het Masterplan worden beantwoord. In mijn brief van 9 december 2008 had ik aangekondigd dat het Masterplan detentiecapaciteit voor 1 april 2009 zou zijn afgerond. De uitwerking van de PMJ-cijfers vergt echter meer tijd dan verwacht. Ook de veranderde financiële omstandigheden hebben tot gevolg dat meer tijd nodig is om het Masterplan detentiecapaciteit vast te stellen. In samenhang met dit Masterplan wordt het Plan mobiliteit ontwikkeld. Het Plan mobiliteit, dat mede is ingegeven door de teruglopende vraag naar celcapaciteit, richt zich op de employability van de medewerkers binnen DJI en daarbuiten. Ik zal uw Kamer voor het zomerreces informeren over het Masterplan en het Plan mobiliteit.

Daarnaast wil ik graag, in reactie op de vragen van de VVD-fractie, aangeven dat uw Kamer in april 2009 mijn beleidsreactie op het rapport Detentie Concept Lelystad ontvangt. De evaluatie is afgerond en het rapport wordt in april 2009 openbaar gemaakt. In de beleidsreactie ga ik in op uw vragen over de veiligheid en kosten van dit concept.

Met de leden van de D66-fractie ben ik van mening dat regionale plaatsing van belang is voor een menswaardige detentie en voor het terugdringen van de recidive. Regionale plaatsing faciliteert ook de samenwerking tussen de penitentiaire inrichtingen en de gemeenten. Regionalisering is dan ook een belangrijk uitgangspunt voor het opstellen van het Masterplan detentiecapaciteit gevangeniswezen 2012.

Project 2: Inkomsten en plaatsing

In antwoord op vragen van de VVD-fractie bericht ik u dat het regionaal plaatsen van preventief gehechten, kortverblijvenden en lang-

---

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 587, nr. 293.

verblijvenden voor de laatste vier maanden mede afhankelijk is van de beschikbare capaciteit per regio. Gelet op het belang dat ik hecht aan een optimale samenwerking met de ketenpartners wordt in eerste instantie gewerkt aan het plaatsen van gedetineerden die preventief gehecht zijn in het arrondissement van vervolging en het plaatsen van kortverblijvenden in het arrondissement van vestiging of het aanpalend arrondissement. Afhankelijk van onder meer de beschikbare capaciteit, het strafrestant en de instroom van gedetineerden is naar verwachting eind 2010 minimaal 80% van de preventief gehechten en kortverblijvenden regionaal geplaatst. Vervolgens worden uiterlijk in 2011 de langverblijvenden in ieder geval de laatste vier maanden in de regio van vestiging geplaatst. Daar waar mogelijk worden preventief gehechten, kortverblijvenden en langverblijvenden nu al regionaal geplaatst.

Voor de bijzondere groepen geldt dat de huidige voorzieningen van het gevangeniswezen waar specifieke zorg wordt geboden, op vijf, zogenoemde penitentiair psychiatrische centra (PPC), worden geconcentreerd. Op deze locaties worden ook de huidige voorzieningen geconcentreerd waar nu specifieke beheersing wordt geboden. De doelgroepen vrouwen en strafrechtelijke vreemdelingen kunnen gelet op hun omvang niet regionaal worden geplaatst.

In antwoord op vragen van de VVD-fractie over screening bericht ik u dat het screenen van gedetineerden nu ook al plaatsvindt. Ook van de huidige gedetineerden is een inschatting gemaakt van het gedrag, wel of niet meerpersoonscel-geschikt, groepsgeschikt, risico's en eventuele zorgvraag. De methode van screening die thans wordt ontwikkeld, zal standaard en uniform in alle betreffende inrichtingen worden uitgevoerd. Deze vorm van screening wordt dan ook toegepast op de toekomstig in te sluiten gedetineerden. Door bij binnenkomst beter en gestandaardiseerd te screenen op onder meer de zorgbehoefte van de gedetineerde, is het mogelijk om hier eerder en efficiënter op in te spelen.

Project 3: Voorwaardelijke invrijheidsstelling

De CDA-fractie vraagt mij naar de procedure rond de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Het Openbaar Ministerie (OM) is formeel verantwoordelijk voor het houden van toezicht. Het feitelijke toezicht geschiedt voornamelijk door de politie en de reclassering. Bij het toezicht op de naleving van de bijzondere voorwaarden speelt de reclasseringsmedewerker een bijzondere rol. Indien een voorwaarde niet wordt nageleefd, dient deze dit te melden aan het OM. Vervolgens wordt besloten welke reactie volgt op de overtreding.

Het uitgangspunt is dat op iedere overtreding van de voorwaarden wordt gereageerd. Afhankelijk van de ernst van de overtreding van de voorwaarden kunnen de volgende reacties volgen:

- 1) herroeping of schorsing van de voorwaardelijke invrijheidsstelling
- 2) wijziging van de bijzondere voorwaarden
- 3) een waarschuwing in het geval er sprake is van een zeer geringe schending van de voorwaarden.

Het OM beslist of de aard van de overtreding zo ernstig is dat herroeping van de voorwaardelijke invrijheidsstelling nodig is. De rechter beslist vervolgens op vordering van het OM over het herroepen van de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Als de rechter de vordering afwijst, wordt de proeftijd voortgezet. Als de rechter de vordering (geheel of gedeeltelijk) toewijst, dan wordt de voorwaardelijke invrijheidsstelling herroepen en dient de persoon alsnog het resterende deel van zijn straf (geheel of gedeeltelijk) uit te zitten.

Omdat een beslissing van de rechtbank niet altijd kan worden afgewacht, voorziet artikel 15h van het Wetboek van Strafrecht in de mogelijkheid van schorsing van de voorwaardelijke invrijheidstelling in afwachting van de beslissing van de rechtbank. Dit is aan de orde indien er ernstige redenen zijn voor het vermoeden dat de veroordeelde een voorwaarde heeft geschonden en deze schending van zodanige aard is dat onmiddellijke vrijheidsbeneming van de veroordeelde aangewezen is. De rechter-commissaris beslist op vordering van het OM over de schorsing van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Vooruitlopend op een vordering herroeping kan het OM ook de politie vragen de persoon aan te houden, voor zover dat nog niet is gebeurd in het kader van een (eventuele) nieuwe strafzaak.

Het is in de nieuwe regeling van voorwaardelijke invrijheidstelling, zoals die op 1 juli 2008 in werking is getreden, een bewuste keuze geweest om de beslissingsbevoegdheid ten aanzien van uitstel, afstel en herroeping van de voorwaarden bij de rechter te leggen. Dit biedt namelijk de meeste waarborgen voor een zorgvuldige procedure en voorkomt twijfel over de verenigbaarheid van de procedure met de eisen voortvloeiend uit de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)¹.

Er is op dit moment, zoals de VVD-fractie vraagt, nog geen ervaring opgedaan met voorwaardelijk in vrijheidgestelde personen die zich niet aan de opgelegde voorwaarden hebben gehouden.

Project 4: Dagprogramma

De leden van het CDA, de SP en de VVD hebben vragen gesteld over mijn keuze voor de herinvoering van een beperkt avondprogramma en de verruiming van de weekendactiviteiten. De voorgenomen uitbreiding van het avondprogramma en weekendprogramma vindt plaats in alle reguliere Huizen van Bewaring en gevangenen. Zoals ik u in de voortgangsrapportage MGW reeds heb gemeld, vindt de uitbreiding plaats in 2010².

In verband met de herinvoering van het avondprogramma en activiteiten in het weekend wordt meer personeel ingezet. In het weekend komen gedetineerden in aanmerking voor extra activiteiten als bezoek en sport. Telkens zal slechts een deel van de gedetineerden van deze activiteiten gebruik kunnen maken. Naar verwachting kan een gedetineerde tijdens twee van de drie weekenden aan een extra activiteit deelnemen.

Het dagprogramma wordt per gedetineerde doordeweeks met vier uur verlengd. Dit betekent in de praktijk dat een gedetineerde twee avonden per week een avondprogramma heeft. Personeel wordt op deze dagen overdag of 's avonds ingezet. Beide activiteiten leiden tot extra inzet van personeel. Ook moet er meer onregelmatig gewerkt worden. Door de herinvoering van het avondprogramma ontstaat meer ruimte voor gerichte activiteiten in het kader van reïntegratie en voor de bestaande onderdelen van het dagprogramma. Gedetineerden zijn meer tijd uit hun cel, hierdoor is meer gelegenheid voor interactie tussen piw-ers en gedetineerden. Ik verwacht dat door de invoering van het vernieuwde dagprogramma er op inrichtingsniveau minder sprake zal zijn van het uitvallen van activiteiten.

Het dagprogramma is gericht op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid. Dit komt, in antwoord op de vraag van de SP-fractie, onder andere tot uiting in de persoonsgebonden verlofregeling, de voorwaardelijke invrijheidstelling en in het kader van motiverende bejegening. Ook komt de eigen verantwoordelijkheid tot uiting in de vrijheden die een gedetineerde krijgt binnen het regime van een PI.

¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 513, nr. 3.

² Kamerstukken II 2008/09, 24 587, nr. 310.

De CDA-fractie vraagt mij naar het doorlopen visietraject. Bij het ontwikkelen van de visie is sprake geweest van een participatief traject. Naast de verschillende functiegroepen uit het gevangeniswezen, zoals piw-ers en afdelingshoofden, is ook de medezeggenschap intensief betrokken geweest bij het visietraject en de nadere uitwerking van het programma MGW. Een definitief document is nog niet voorgelegd aan de medezeggenschap. Voorgelegde concepten hebben niet geleid tot afwijzende reacties van de medezeggenschap.

De SP-fractie vraagt mij of er gekeken wordt naar het aantal telefooncellen dat in de penitentiaire inrichtingen aanwezig is. Elke gedetineerde heeft op grond van artikel 39 van de Penitentiaire Beginselenwet het recht ten minste eenmaal per week gedurende tien minuten één of meer telefoongesprekken te voeren. Hiervoor zijn telefooncellen aanwezig in de penitentiaire inrichting. Gelet op de uiteenlopende lokale omstandigheden van de penitentiaire inrichtingen verschilt het aantal telefooncellen per inrichting.

In antwoord op de vraag van de SP-fractie over de inzet van vrijwilligers, kan ik u berichten dat op dit moment bij enkele activiteiten van het dagprogramma al vrijwilligers worden ingeschakeld. Momenteel wordt een beleidsvisie vrijwilligerswerk opgesteld, uw Kamer kan dit in de maand mei verwachten.

Een voorbeeld waarbij vrijwilligers zijn betrokken zijn de ouder-kindbezoeken. Ik heb vorig jaar een minimum van vier ouder-kindbezoeken per jaar vastgesteld bovenop de reguliere bezoekenmomenten. Dit minimum wil ik nu niet aanpassen. Overigens vindt in veel penitentiaire inrichtingen vaker een ouder-kindbezoek plaats.

De SP-fractie heeft vragen gesteld over de achtergrond en toepassing van de RISc. De RISc is afgeleid van het in het Verenigd Koninkrijk, op basis van wetenschappelijke kennis over risicofactoren voor recidive, ontwikkelde instrument genaamd OASys (Offender Assessment System). Het belangrijkste doel van OASys en RISc is het voorspellen van de kans op recidive en de factoren die daaraan ten grondslag liggen.

Het WODC heeft onderzoek uitgevoerd naar de validiteit en betrouwbaarheid van de RISc. De resultaten van dit onderzoek waren positief. Op dit moment onderzoekt het WODC de voorspellende waarde van de RISc. De resultaten daarvan worden dit najaar verwacht.

De RISc wordt toegepast door de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en mag alleen worden uitgevoerd door RISc-gecertificeerde medewerkers. Voor deze certificering dienen zij een training te volgen. Daarnaast is er de verplichting om een minimum aantal RISc-en per jaar uit te voeren. Het is mij niet bekend, zoals de SP-fractie stelt, dat bij het afnemen van de RISc bij personen met een gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal problemen ontstaan. Als een verdachte of veroordeelde de Nederlandse taal slecht beheerst wordt, indien mogelijk, een tolk ingeschakeld. Het slecht beheersen van de Nederlandse taal is wel een uitsluitingscriterium voor deelname aan het programma Terugdringen Recidive. Een gedetineerde moet in staat zijn om in de Nederlandse taal gedragsinterventies te volgen.

De afname van de RISc leidt tot een advies. Dit advies wordt met degene bij wie de RISc is afgenomen besproken en in het definitieve rapport wordt de visie van betrokkene vermeld. In het geval een RISc-diagnose minder dan negen maanden oud is, wordt geen nieuwe RISc afgenomen. Wel kan de reclasseringsmedewerker op basis van een gesprek met de

cliënt eventueel verouderde informatie actualiseren met het oog op de advisering.

Met het oog op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid, is het voornemen om afhankelijk van het risicoprofiel aan gedetineerden binnen de inrichting meer vrijheden toe te staan. Door een goede screening bij binnenkomst kan onder andere beveiliging op maat worden geboden. Plaatsing in een regime met een extra beveiligingsniveau blijft mogelijk indien het risicoprofiel dit vereist.

Per persoon wordt de mate van beveiliging bepaald. Door het inrichten van een standaard inkomstenafdeling kan op een uniforme wijze het noodzakelijke niveau van beveiliging worden vastgesteld. Hierdoor staat een goed beeld om een inschatting te maken van bewegingsvrijheden binnen de PI en/of bewegingsvrijheden buiten de PI. Het betreft hier verlofmogelijkheden of plaatsing in een minder beveiligde inrichting. Met de eerder genoemde doelgroepindeling wordt het aantal verschillende regimes van thans nog circa veertig naar zes teruggebracht. Binnen het regime van een inrichting wordt een op de persoon gericht programma opgesteld waarbij de gedetineerde meer of minder zelfstandig door de inrichting kan bewegen.

De VVD-fractie vraagt mij of gedetineerden die deelnemen aan de standaardactiviteiten voor de resterende tijd ingesloten zitten. Dit is niet het geval. Elke dag is er recht op een uur luchten en een uur recreatie. Daarnaast is er per week recht op één uur bezoeken, één uur bibliotheek, één uur sport en één uur geestelijke verzorging. Daarnaast wordt aan alle doelgroepen twintig uur per week arbeid aangeboden. Tevens is er ruimte in het dagprogramma voor activiteiten in het kader van het programma Terugdringen Recidive en in het kader van een (na)zorgtraject.

Bij uw Kamer en bij de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is er onduidelijkheid ontstaan over het begrip variabel. Ik deel de opvatting van de RSJ; het begrip variabel heeft slechts betrekking op de mate waarin het betreffende aanbod naar behoefte beschikbaar is.

Project 5: Werkt!

De CDA-fractie vraagt mij of het realiseren van arbeid binnen de inrichtingen ook mogelijk blijft in tijden van recessie. De arbeid in inrichtingen wordt verricht in opdracht van externe werkgevers. Nu sprake is van een recessie en de vraag naar arbeid terugloopt, wordt het moeilijker om contracten af te sluiten met werkgevers. In die zin is er een relatie met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Er worden nauwe contacten onderhouden met het Werkbedrijf UWV (de opvolger van het Centrum voor werk en inkomen). De daar beschikbare kennis over de regionale arbeidsmarkt wordt zo goed mogelijk benut voor de acquisitie van werk. Ondanks de verslechtering van de werkgelegenheid bestaan er nog steeds tekorten aan bepaalde arbeidskrachten. Daar kan het gevangeniswezen op inspelen. Zo loopt er bijvoorbeeld een scholingstraject met baangarantie voor gedetineerden die opgeleid worden tot stukadoors.

De PvdA-fractie vraagt mij op welke wijze de Locaties Werk en Inkomen (Werkbedrijf UWV) worden betrokken bij resocialisatie. Op dit moment loopt de pilot arbeidstoeleiding in Lelystad. Het doel van de pilot is om, in een samenwerking tussen het Werkbedrijf UWV, het regionaal opleidingscentrum en DJI, een werkwijze te ontwikkelen voor arbeidsbemiddeling van gedetineerden. Daartoe worden gedetineerden bij binnenkomst gescreend op hun arbeidssituatie. Als blijkt dat er geen sprake is van regulier inkomen uit arbeid wordt het Werkbedrijf UWV betrokken en

wordt indien mogelijk reeds in detentie een traject van arbeidsbemiddeling gestart. Dit traject ziet op een competentietest, het opstellen van een curriculum vitae en inschrijving bij arbeidsbureaus. Als geconstateerd wordt dat ten behoeve van de toeleiding naar de arbeidsmarkt opleiding of scholing noodzakelijk is, wordt dit met financiering vanuit de gemeente door het ROC tijdens detentie aangeboden.

In de pilot arbeidstoeleiding in Lelystad werken verschillende partijen (de DJI, het Werkbedrijf UWV, gemeente en ROC) actief samen. Omdat het hier om een relatief nieuwe manier van samenwerken gaat, is het van belang voldoende tijd te nemen om zorgvuldig tot een optimale werkwijze te komen. Daarom is er voor gekozen om de werkwijze en de resultaten van deze (lokale) samenwerking eerst goed te onderzoeken en te evalueren alvorens dit model breed in te voeren. De pilot wordt gemonitord en op basis van de resultaten wordt eind dit jaar besloten over landelijke uitrol van deze werkwijze. Andere ervaringen en best practices rond arbeidsbemiddeling in detentie worden bij deze evaluatie betrokken. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is nauw betrokken bij de uitvoering van deze pilot.

Zowel de leden van PvdA als de SP benadrukken dat er teveel aandacht is voor de kostendekkendheid van arbeid en dat het belang van arbeid wordt onderschat. Ik onderschrijf het belang van arbeid voor een nuttige dagbesteding, het voorkomen van detentieschade en voor het voorbereiden van een succesvolle terugkeer in de samenleving. Dat is ook de reden dat ik als uitgangspunt heb genomen om in principe aan alle doelgroepen arbeid aan te bieden. Ik waardeer de steun van de Tweede Kamer dan ook op dit punt. Op dit moment wordt zowel binnen de Huizen van Bewaring als binnen de gevangenissen aan ten minste 60% van alle gedetineerden arbeid aangeboden.

Uit de pilots van project Werkt! is gebleken dat er mogelijkheden zijn om de kosten van arbeid terug te dringen, van volledige kostendekkendheid is echter geen sprake. Arbeid in detentie blijft geld kosten, maar minder dan thans het geval is. Zoals ik in mijn brief heb toegelicht, verwacht ik door de vernieuwde opzet de kosten voor arbeid in detentie aanzienlijk terug te dringen. Met gerichte aandacht en sturing op de naleving van gemaakte afspraken is het mogelijk om een belangrijke productiviteits-, rendements- en kwaliteitsverbetering te realiseren. Het is hierdoor mogelijk om tot een substantiële kostenbesparing te komen.

Om dit te bereiken wordt de gedetineerdenarbeid ondergebracht in één organisatorische eenheid, het centrale arbeidsbedrijf. In antwoord op vragen van de VVD-fractie ga ik nader in op de werkwijze van het centrale arbeidsbedrijf. Dit gaat een ondersteunende en faciliterende rol spelen richting de penitentiaire inrichtingen, die op hun beurt de organisatie rond de activiteit arbeid voor hun rekening nemen. Het doel van het arbeidsbedrijf is primair het leveren van voldoende en continue arbeid voor gedetineerden. Daarnaast levert het arbeidsbedrijf een bijdrage aan de reïntegratie van gedetineerden en richt het zich op het verhogen van het financiële rendement, de optimalisering van productieprocessen en een goede kwaliteit van de producten.

Binnen het arbeidsbedrijf zal sprake zijn van centrale acquisitie van opdrachten. De acquisitie is vooral gericht op landelijke en regionale partijen, maar ook op de lokale opdrachtgevers. Dit resulteert in een gestructureerde opdrachtgevers- en opdrachtenwerving, gestuurd vanuit een planmatige, kostendrukkende en batenverhogende insteek. De werving heeft als doel voldoende werk binnen te halen om de gedeti-

neerden arbeid te laten kunnen verrichten, en om een goed rendement van het centrale arbeidsbedrijf te realiseren. Ten slotte wordt gewerkt aan de rationalisering van het productieproces, het invoeren van arbeidsprikkels (toeslagen, stuksloon) en gerichte opleidingen voor de medewerkers die arbeid begeleiden.

Het is niet mogelijk om de meeropbrengsten van arbeid, zoals de SP-fractie vraagt, in te zetten voor een schuldenvrije start na detentie. Arbeid is op dit moment een dure dagbestedingactiviteit. Arbeid wordt nog duurder als de meeropbrengsten van arbeid worden ingezet voor een schuldenvrije start na detentie.

Het is juist, zoals de SP-fractie veronderstelt, dat het arbeidsloon wordt verhoogd naar € 0,76 per uur. Dit geldt voor alle gedetineerden en dit bedrag zal iedere drie jaar worden herzien.

Tevens wil ik ingaan op de vragen van de SP-fractie over Nordrhein-Westfalen.

De gedetineerdenarbeid in Nordrhein-Westfalen staat in het teken van het bevorderen van het vakmanschap, waarbij aangesloten wordt op het systeem van «leerling, gezelschap en meester». De kosten van deze vorm van arbeid zijn echter vrij hoog; er is in Nordrhein-Westfalen dan ook geen sprake van kostendekkende arbeid. In Nordrhein-Westfalen zijn wel goede voorbeelden aangetroffen op het gebied van de rationalisering van productieprocessen, centrale acquisitie en administratie van arbeid en het werken met arbeidsvoorwaardelijke prikkels. Deze goede practices hebben een rol gespeeld bij het ontwikkelen van de ideeën voor een meer bedrijfsmatige aanpak van de gedetineerdenarbeid in Nederland. Ik heb nagevraagd of in Nordrhein-Westfalen onderzocht is of er een relatie bestaat tussen recidive en het leren van een vak door gedetineerden. Dit wordt nog nader uitgezocht.

Project 6: Onderwijs

Met de SP-fractie vind ik het belangrijk om onderwijs aan te bieden aan gedetineerden. Onderwijs dient naar mijn mening gericht aangeboden te worden. Dit betekent dat onderwijs voor langverblijvenden in het teken van het programma Terugdringen Recidive staat. Op dit moment wordt gewerkt aan een onderwijsplan. Per doelgroep wordt bepaald wat de mogelijkheden zijn voor het aanbod van onderwijs. Tevens wordt bekeken welke rol de ketenpartners hierbij kunnen spelen.

Het eerder genoemde aantal van 95 FTE voor onderwijspersoneel is gebaseerd op een ruime definitie van het begrip onderwijzer. Dit getal heeft daarom enige bijstelling. In het onderwijsplan neem ik een eenduidige definitie op van de functie van onderwijzer in een penitentiaire inrichting.

In de tweede voortgangsrapportage MGW informeer ik u nader over de ontwikkelingen op het gebied van onderwijs. Ik zal u dan tevens informeren over de mogelijkheden per doelgroep van de toepassing van e-learning en internetgebruik.

Project 7: Motiverende bejegening en Persoonsgebonden verlof

De VVD-fractie heeft vragen gesteld over verlof. De integrale conceptregeling Persoonsgebonden Verlof (PGV) wordt voor de zomer ter consultatie voorgelegd aan het OM, de 3RO, de Raad voor de Rechtspraak en de RSJ. Bij de tweede voortgangsrapportage MGW informeer ik uw Kamer hierover.

Momenteel loopt het project «verbetering van de verlofpraktijk». Dit project is gestart naar aanleiding van het in 2006 verschenen rapport «Het

tijdelijk verlaten van de inrichting»¹. Uit het rapport kwam naar voren dat het belangrijk is om de besluitvorming rond verlof te verbeteren. Daarom is en wordt er nog geïnvesteerd in professionalisering van de medewerkers die bij de besluitvorming over verlof zijn betrokken. De besluitvormingsprocedure in de PI verandert en met de betrokken ketenpartners (OM, Politie en de 3RO) worden hernieuwde afspraken gemaakt over hun adviserende rol. Aan de hand van een checklist vindt standaard in de besluitvormingsprocedure bij een verlofaanvraag een inventarisatie van risico's plaats. Aan het verlenen van verlof kunnen ook voorwaarden worden verbonden, het gaat hier met name om maatregelen in het kader van risicomanagement.

Project 9: Programma Terugdringen Recidive

De SP-fractie vraagt mij naar de doelgroep van het programma Terugdringen Recidive (TR). Ten opzichte van de totale jaarlijkse instroom in het gevangeniswezen is het percentage langverblijvende en voor TR gemotiveerde gedetineerden 11%. Er is gekozen om alleen aan langverblijvenden, dus gedetineerden met een straf of strafrestant van meer dan vier maanden na veroordeling in eerste aanleg, het programma Terugdringen Recidive aan te bieden. In de praktijk en uit de literatuur is namelijk gebleken dat dit soort gedragsinterventies alleen zinvol kunnen worden ingezet aan gedetineerden met een langere straf. Het afnemen van de RIsc en de duur van gedragsinterventies (varieert per interventie, gemiddeld drie maanden) vraagt om een minimale termijn van vier maanden.

Ik deel de mening van de SP-fractie, dat met name in de ISD-maatregel een extra inspanning op het gebied van het terugdringen van recidive is vereist. Zoals ik in mijn brief over het verbeterplan ISD heb aangekondigd², tref ik daarom verschillende maatregelen zoals verbetering van diagnostiek, een meer motiverende detentieomgeving en een betere afstemming met de ketenpartners waaronder zorginstellingen.

Project 10: Forensische zorg voor gedetineerden

Recentelijk ontving uw Kamer, naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor Justitie, mijn brief over de uitwerking van de motie-Joldersma/Teeven. Met deze brief heb ik de vraag van de CDA-fractie beantwoord.

De CDA-fractie vraagt mij of Justitie minder verplichtingen voor 2009 is aangegaan dan aanvankelijk was beoogd. De capaciteitsbehoefte wordt aan de hand van het meerjaren prognosemodel van het WODC vastgesteld. Justitie tracht op basis hiervan een reële inschatting te maken van de verwachte vraag naar forensische zorg. Op basis hiervan wordt de benodigde TBS capaciteit vastgesteld. Voor het bepalen van de benodigde capaciteit van de overige forensische zorg, wordt op dit moment gewerkt aan een nieuw model dat meerjaren prognoses afgeeft over de vraag naar zowel intramurale als ambulante zorg.

Mocht de vraag naar zorg zich anders ontwikkelen dan eerder geschat dan wordt lopende het jaar, in overleg met de GGZ-instellingen, bekeken of de capaciteit op andere wijze kan worden ingezet. Hierover zijn afspraken gemaakt met de GGZ-instellingen. Justitie is voor 2009 niet minder verplichtingen aangegaan. De facto zijn alle voor de forensische zorg beschikbare middelen voor dit jaar uitgezet in intramurale en ambulante zorgplaatsen.

De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd of en hoe op lange termijn de forensische zorg voor tbs'ers en de forensische zorg voor gedetineerden naar elkaar toegroeien. In de toekomst zullen beide vormen van zorg naar mijn mening inderdaad naar elkaar toegroeien. Dit komt onder meer tot

¹ Kamerstukken II 2006/07, 24 587, nr. 209.

² Kamerstukken II 2007/08, 31 110, nr. 4.

uitdrukking in de Wet forensische zorg en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg die beide in ontwikkeling zijn.

Tevens vraagt de CDA-fractie mij hoeveel zorgcapaciteit Justitie verwacht nodig te hebben. In de Rijksbegroting 2009 van Justitie is een prognose gemaakt van het aantal benodigde zorgplaatsen.

	2009	2010
GGZ- zorg en GZ-intramuraal	902	953
Forensische zorgplaatsen voor gedetineerden in de GGZ	131	350
Inkoop forensische zorgplaatsen in het gevangeniswezen	274	350
Totaal aantal zorgplaatsen in de GGZ en het gevangeniswezen	1 307	1 653

Ambulante verrichtingen zijn niet in aantallen in de begroting opgenomen. Op basis van de inkoop zijn gegevens voor 2009 bekend. Voor het jaar 2009 zijn er 751 000 verrichtingen ingekocht, waarvan 46 000 ten behoeve van gedetineerden. Voor het overige deel gaat het met name om ambulante verrichtingen in het kader van voorwaardelijke sancties.

Op de vragen van de SP-fractie over de pre-therapie voor zedendelinquenten kan ik op dit moment niet ingaan. Zoals ik u reeds heb gemeld, wordt door het WODC een plan- en procesevaluatie uitgevoerd naar de pre-therapie. Aan de hand hiervan wordt dit jaar bepaald of het mogelijk is om een effectevaluatie uit te voeren. De uitkomsten van de evaluatie zijn bepalend voor mijn keuze over de toekomst van deze therapie.

De SP-fractie vraagt mij of het juist is dat 60 tot 70% van de gedetineerdenpopulatie psychische problemen heeft. Dergelijke percentages worden inderdaad genoemd. Echter, op basis van (internationaal) wetenschappelijk onderzoek wordt geschat dat 6% van de gedetineerden zodanig ernstige psychiatrische problematiek heeft dat ze in aanmerking komen voor plaatsing in de GGZ of in een Penitentiaal Psychiatrisch Centrum (PPC). Het aantal te realiseren zorgplaatsen is gebaseerd op een percentage van 6% van de totale gedetineerdenpopulatie.

Tevens vraagt de SP-fractie mij op welke wijze bepaald wordt of iemand in aanmerking komt voor plaatsing in een PPC. Het Psychisch Medisch Overleg in de PI bespreekt in eerste instantie of er aanwijzingen zijn dat klinische of ambulante zorg aan de orde is. Het dossier wordt vervolgens overgedragen aan een indicatiesteller van het NIFP. Op basis van deze indicatiestelling wordt vastgesteld of klinische geestelijke gezondheidszorg geboden is. Afhankelijk van het strafresistant en de zorg- en beveiligingsbehoefte wordt, na advies door het OM gezien of plaatsing in een GGz instelling of in een PPC aan de orde is.

De leden van de VVD-fractie vragen mij naar de situatie in het FPC Oldenkotte. Voor het antwoord op deze vragen verwijs ik naar de vierde voortgangsrapportage Plan van Aanpak tbs/Vernieuwing Forensische Zorg¹.

Project 11: Verbetering uitvoering ISD

De PvdA-fractie vraagt mij naar verbetermaatregelen naar aanleiding van het rapport van de Inspectie voor de Sanctietoepassing over de Inrichtingen Stelselmatige Daders (ISD). In mijn brief over de procesevaluatie ISD heb ik uw Kamer recent geïnformeerd over de stand van zaken van de aangekondigde verbetermaatregelen in de tenuitvoerlegging van de ISD.

Project 12: Verbetering uitvoering Nazorg

De leden van de PvdA, het CDA en de SP hebben vragen gesteld over nazorg. Zoals ik uw Kamer reeds in mijn brief van 29 augustus 2008 heb

¹ Kamerstukken II, 2008/09, 29 452, nr. 99.

bericht, zie ik een sluitende aanpak nazorg als één van de belangrijkste manieren om de recidive van ex-gedetineerde burgers terug te dringen. De reïntegratiemogelijkheden van ex-gedetineerde burgers nemen immers toe wanneer samenwerking tussen de penitentiaire inrichtingen en de lokale partners leidt tot het vroegtijdig toeleiden naar arbeid, huisvesting, inkomen, scholing, schuldsanering en zorg.

De CDA-fractie vraagt mij of de toeleiding naar zorg onderdeel vormt van de verbetering uitvoering nazorg. Aanwezigheid van een psychiatrische stoornis en/of verslavingsproblematiek vormt een belangrijk risico voor een succesvolle terugkeer in de samenleving. Het voorzien in de noodzakelijke geestelijke gezondheidszorg is dus één van de condities waaraan voldaan moet zijn, naast huisvesting, identiteitsbewijs, werk of inkomen en een plan voor schuldhulpverlening. De reclassering speelt naast het NIFP een rol bij de toeleiding naar zorg vanuit strafrechtelijk kader.

De PvdA-fractie vraagt mij welke financiële afspraken in het kader van de visie op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen justitie, gemeenten en maatschappelijk organisaties inzake de nazorg zijn gemaakt. Ten tijde van het opstellen van het Bestuursakkoord zijn de VNG en Justitie overeengekomen de resultaten van het destijds gestarte onderzoek «Van binnen naar buiten» te gebruiken voor de in het Bestuursakkoord genoemde te maken afspraken¹. Het onderzoek heeft helaas een te beperkt beeld opgeleverd van de aard en omvang van de problematiek van (groepen ex-)gedetineerden om uitspraken te kunnen doen over de inzet die het bieden van nazorg aan ex-gedetineerden van gemeenten vraagt. De hiervoor benodigde vertaalslag wordt momenteel, middels een quick scan, in samenwerking met de VNG en een aantal gemeenten gemaakt. Vervolgens wordt bezien of de afspraken in het Bestuursakkoord leiden tot extra nazorgtaken bij gemeenten en zo ja, op welke wijze hierin kan worden voorzien.

Voor grote gemeenten geldt dat het grote aantal ex-gedetineerden dat een beroep doet op nazorg zeer divers is en van verschillende complexiteit. Het grote aantal ex-gedetineerden vraagt om een eenduidige regie en coördinatie. Waar dit al is geregeld zijn de centrale gemeentelijke contactpunten op hun beurt weer afhankelijk van medewerking van de verschillende gemeentelijke diensten en maatschappelijke organisaties. Er is vaak een discrepantie tussen het ambitieniveau van de «frontoffice» en de mogelijkheden van een «backoffice». Het Samenwerkingsmodel nazorg biedt een belangrijk handvat voor gemeenten en penitentiaire inrichtingen voor het vormgeven van de nazorg.

Ik ben met de leden van het CDA en de PvdA van mening dat het veiligheidshuis een belangrijke rol in de nazorg kan vervullen. Justitie draagt bij aan de voorbereiding op een zo goed mogelijke nazorg door in veel veiligheidshuizen medewerkers van nabijgelegen penitentiaire inrichtingen zitting te laten nemen. Door het maken van afspraken over nazorg voor ex-gedetineerden in het casusoverleg van het Veiligheidshuis wordt voorkomen dat er ééndimensionaal en geïsoleerd naar de problematiek wordt gekeken. Dit maakt een integrale en persoonsgebonden aanpak mogelijk, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de trajecten die vóór dan wel tijdens detentie zijn gestart. Indien er apart overlegd zou worden over terugkerende gedetineerden, zou dit meer inspanningen vergen. Het effect dat in termen van het verminderen van overlast (en recidive) behaald wordt, is toe te schrijven aan de inspanningen van alle deelnemers.

Ik heb aandacht voor de doelgroep langverblijvenden, zoals de SP-fractie aan de orde stelt. Langverblijvenden worden, in ieder geval, de laatste

---

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 587, nr. 299.

vier maanden van detentie regionaal geplaatst. Zodoende kunnen MMD'ers, in samenspraak met de gemeente waar de gedetineerde zich na afloop van detentie gaat vestigen, ervoor zorgdragen dat de nazorg optimaal is geregeld.

De SP-fractie vraagt mij naar het convenant dat is afgesloten met het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB). In augustus 2007 is een convenant gesloten tussen het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) en de koepelorganisatie van schuldhulpverlenende instellingen, de Nederlandse Vereniging Voor Volkskrediet (NVVK). Deze samenwerking is gericht op het treffen van minnelijke schuldregelingen ten behoeve van justitiabelen die zich in een problematische schuldsituatie bevinden en waarbij zich schulden van strafrechtelijke oorsprong in het schuldenpakket bevinden. Het CJIB heeft zich in het convenant bereid verklaard om de incassomaatregelen op te schorten voor de duur van een erkend schuldregelings-traject van de NVVK, welke duur in de meeste gevallen 36 maanden bedraagt. Dit geeft de betrokken schuldenaren een serieuze kans op een schuldenvrije toekomst, die door deskundige hulpverleners wordt begeleid, en dus niet doorkruist wordt door incassomaatregelen van de kant van het CJIB.

De eerste ervaringen met het afgesloten convenant zijn positief, ook al verloopt de samenwerking tussen de MMD'ers en het CJIB nog niet in alle gevallen optimaal. Met wederzijds goedvinden kunnen de afspraken in het convenant indien hiertoe aanleiding is jaarlijks worden bijgesteld. Momenteel onderzoek ik de mogelijkheden om de samenwerking tussen de MMD'ers en het CJIB te optimaliseren.

Uit het onderzoek «Van binnen naar buiten» blijkt dat circa tweederde van de gedetineerden schulden heeft. Er zijn geen nadere cijfers beschikbaar met betrekking tot het opstarten van schuldhulp- of schuldsanerings-trajecten na afloop van de detentie. Binnen het Samenwerkingsmodel justitie-gemeenten is opgenomen dat Justitie en gemeenten ervoor zorg dragen dat reeds tijdens detentie schulden zo veel mogelijk in kaart worden gebracht, en dat er vervolgens een schuldsaneringsplan wordt opgesteld. Dat betekent pas in laatste instantie een schuldsanerings-procedure bij de rechtbank. Uitgangspunt is immers dat eerst geprobeerd wordt de schuldsituatie buitengerechtelijk op te lossen, veelal met behulp van een gemeentelijke kredietbank of andere schuldhulpverlener, in een zogenaamd minnelijk schuldhulptraject. Voorwaarde zowel bij de minnelijke schuldhulp als bij de wettelijke schuldsanering is dat betrokkene zelf bereid is om actief mee te werken aan een schuldregeling.

Tevens vraagt de SP-fractie waarop mijn ambitie gebaseerd is dat 80% van de gedetineerden bij ontslag uit detentie beschikken over de basisvoorwaarden voor reïntegratie. De veronderstelling is dat het realiseren van deze basisvoorwaarden bijdraagt aan de vermindering van recidive. Dit kan overigens alleen in nauwe samenwerking met de gedetineerde zelf, de gemeenten en gemeentelijke diensten. In toenemende mate zijn gemeenten bereid en actief om samen met de MMD'ers in het gevangeniswezen deze basisvoorwaarden op de leefgebieden te realiseren. Het vaststellen van de ambitie op 80% is gelegen in het feit dat niet alle gedetineerden gemotiveerd (te krijgen) zijn hun verantwoordelijkheid te nemen in het op orde brengen van de basisvoorwaarden. Daarnaast hebben Justitie en de gemeenten te maken met een groep gedetineerden die dusdanig kort in detentie verblijft dat er weinig tot geen mogelijkheden zijn de basisvoorwaarden voor reïntegratie te realiseren. Dit betekent dat ik helaas niet kan toezeggen, dat het nooit meer zal voorkomen, dat een gedetineerde vrij komt zonder dat de zaken zijn geregeld op de primaire leefgebieden.

De SP-fractie vraagt mij hoeveel gedetineerden na ontslag geen bekende woon- of verblijfplaats hadden. Uit de uitstroomcijfers van 2008 blijkt dat ongeveer 5000 gedetineerden uit detentie zijn ontslagen zonder dat exact bekend is waar zij zich vestigen. Dit wil echter niet altijd zeggen dat ze ook daadwerkelijk geen verblijfplaats hebben. Veel van hen vestigen zich bij familie of bekenden. In het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang is opgenomen dat voor personen zonder vaste woon- of verblijfplaats die uit detentie komen door gemeenten (in eerste instantie de G4) extra inzet wordt gepleegd op het vinden van onderdak.

De SP-fractie vraagt mij wanneer geëvalueerd wordt wat de resultaten zijn van het wegleggen van de nazorgtaak bij de gemeenten. Ik wil benadrukken dat van het «wegleggen» van de nazorgtaak bij gemeenten geen sprake is. In het Bestuursakkoord Rijk- gemeenten uit juni 2007 staat dat gemeenten erkennen dat het bieden van nazorg een gemeentelijke taak is. Daarbij zijn tevens de volgende afspraken opgenomen: de vigerende afspraken voor veelplegers en de maatschappelijke opvangdoelgroep worden verbreed en versterkt. Daartoe wordt een onderzoek uitgevoerd naar de extra taken van gemeenten en de bijbehorende middelen. Zoals ik eerder heb aangegeven, wordt momenteel een quick scan uitgevoerd die daarover duidelijkheid moet geven. De resultaten worden dit voorjaar opgeleverd. Daarnaast zullen de inspanningen van Justitie en de gemeenten zoals vastgelegd in het samenwerkingsmodel worden gemonitord. Deze monitor wordt momenteel door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum ontwikkeld.

Er zijn kwalitatieve en kwantitatieve verschillen tussen de gemeenten. De G4 zijn verantwoordelijk voor 33,6% van alle uitstromende gedetineerden. De G27 zijn samen verantwoordelijk voor nog eens 26% van alle uitstromende gedetineerden, zij kennen alle een terugkeer van meer dan 150 uitstromers per jaar. De overige 40% uitstroomt terug naar de kleinere gemeenten. De kwalitatieve verschillen zitten met name in de organisatie van de backoffice en de inzet van de verschillende gemeentelijke diensten. Vrijwel alle G31-gemeenten zijn actief op het gebied van nazorg en hebben dit op één of ander wijze verankerd in hun gemeentelijke organisatie. Met de vaststelling en vooral de lokale uitwerking van het Samenwerkingsmodel wordt een kwaliteitsslag beoogd door betere afstemming van werkprocessen en vergroting van betrokkenheid van de gemeentelijke diensten en maatschappelijke instellingen.

Gemeenten worden op deze verschillen aangesproken. In het project Veiligheid begint bij Voorkomen is met gemeenten afgesproken dat zij in 2009 sluitende afspraken over nazorg voor alle ex-gedetineerden met betrokken partners hebben gemaakt.

3. Professionalisering van de medewerkers

De SP-fractie heeft vragen aan mij gesteld op het gebied van personeel. In het kader van het programma MGW worden piw-ers geschoold in motiverende begeleiding van gedetineerden (stimuleren en ontmoedigen). Het programma MGW leidt tot een andere invulling van de bestaande werkzaamheden. Voor piw-ers betekent dit dat het accent in de uitoefening van hun functie meer komt te liggen op de begeleiding van gedetineerden. Er zal meer aandacht zijn voor vakmanschap. Personeelsleden worden in het kader van motiverende begeleiding van gedetineerden geschoold in «motivational interviewing» en er is aandacht voor de professionalisering van de leidinggevenden. De komende maanden wordt nader invulling gegeven aan het begrip motiverende begeleiding met aansluitend een bijpassend scholingsprogramma. Ik verwacht dat dit traject dit jaar is afgerond.

De verschillende onderdelen van MGW, zoals de herinvoering van het avondprogramma, de weekendactiviteiten, de inkomstenafdelingen per vestiging en de Extra Zorgvoorziening (EZV), hebben effect voor het personeel.

De invoering van het Masterplan detentiecapaciteit en het uitrollen van het «efficiënter roosteren» hebben naar verwachting ook personele gevolgen. Het gaat hier om het beter inplannen van personeel en specifiek de inzet van executief personeel gedurende het dagprogramma. Het efficiënter roosteren is gebaseerd op het principe «waar de gedetineerden zijn, is het personeel». Zijn de gedetineerden naar de arbeid dan blijft niet de volledige bezetting PIW-ers achter op de afdeling. Niet het aantal personeelsleden is het vertrekpunt, maar de activiteiten die moeten worden begeleid. De personele ratio's worden niet ter discussie gesteld.

Verder is in het dagprogramma tijd ingeruimd voor mentoraat, cel en urinecontrole, rapportages, gedetineerdenberaad en sport- en communicatie voor het personeel. Kortom, naast de begeleiding van gedetineerden is er ruimte voor werkzaamheden die bijdragen aan de veiligheid op de afdeling, het verbeteren van het team en het begeleiden van de gedetineerden.

Op dit moment wordt een Plan Mobiliteit opgesteld. Het Plan mobiliteit geeft inzicht in de gevolgen voor het personeel van de moderniseringsmaatregelen en de ontwikkelingen op het gebied van de detentiecapaciteit. Ik informeer uw Kamer hierover in combinatie met de uitkomsten van het Masterplan Detentiecapaciteit.

Tevens wil ik benadrukken dat de personele ratio in het programma Modernisering Gevangeniswezen niet onder druk staat. DJI hanteert een normenstelsel om de ratio piw-ers ten opzichte van het aantal gedetineerden te bepalen. Dit normenstelsel is recentelijk niet aangepast.

Er wordt periodiek een medewerkertevredenheidsonderzoek uitgevoerd (BASAM-onderzoek). Afhankelijk van de uitkomsten worden inrichtings-specifieke acties ondernomen. In 2008 heeft de Arbeidsinspectie onderzoek verricht naar omgangsvormen en werkdruk bij DJI. Bij brief aan de Kamer van 8 september 2008¹ heb ik aangegeven welke maatregelen ik tref om de gesignaleerde knelpunten tegemoet te treden.

Het is juist, zoals de SP-fractie stelt, dat gedetineerden bij individuele begeleiding (mentoraten) gebaat zijn. Dit is ook het uitgangspunt. Voor de bezetting van de afdelingen is het wenselijk om als organisatie ook wisselingen in en roulatie tussen de teams te bevorderen. Personeel moet op elkaars afdelingen kunnen bijspringen. Ook is het goed voor de professionaliteit van de medewerkers en de kwaliteit van de dienstverlening op de afdelingen om geregeld tot herschikkingen te komen in de teams. Bij het stimuleren van mobiliteit gaat het meer om personele bewegingen tussen de verschillende vestigingen of extern richting ketenpartners of andere werkgevers.

Een «model Bijlmerbajes» is mij niet bekend. Er wordt thans gewerkt aan een uniform model voor het hele gevangeniswezen.

De leden van de SP vragen mij of ik van mening ben dat de huidige structuur van het Bureau Integriteit & Veiligheid (BI&V) voldoet. Het BI&V ontvangt sinds 2001 meldingen en voert onderzoek uit naar mogelijk niet-integer gedrag van DJI-medewerkers. Daarnaast verricht het BI&V antecedentenonderzoeken naar alle nieuw aan te nemen medewerkers. In de acht jaar dat het BI&V bestaat heeft het bureau zich een vaste plaats

---

¹ Kamerstukken II 2007/08, 24 587, nr. 300.

verworven in de organisatie. Het aantal meldingen van en onderzoeken naar vermeende integriteitschendingen en het aantal antecedentenonderzoeken zijn sterk toegenomen.

De structuur van het BI&V is verschillende malen geëvalueerd, bijvoorbeeld in de integriteitsaudit door de Departementale Auditdienst (DAD) in 2005. Een van de aanbevelingen uit dit rapport was dat het BI&V een meer zichtbare plaats binnen de organisatie zou moeten krijgen. Deze plaats heeft het BI&V inmiddels verworven.

4. Financiële taakstelling

In antwoord op de vraag van de CDA-fractie over de bezuinigingen op de posten voor nieuwbouw en verbouw kan ik u berichten dat deze maatregelen niet tot structurele besparingen leiden. De besparingen hebben namelijk een incidenteel karakter als gevolg van het temporiseren van investeringen in infrastructurele voorzieningen, vervangende nieuwbouw en uitbreidingen. Temporiseren is nodig in verband met het herschikken van de penitentiaire landkaart om aan het uitgangspunt van regionale plaatsing tegemoet te komen.

Tevens wijs ik erop dat de investeringen die nodig zijn voor het verhogen van de (brand-)veiligheid niet worden getemporiseerd. De DJI en de RGD dragen er zorg voor dat geen concessies worden gedaan aan het brandveilig maken van de beschikbare capaciteit. De kosten voor het treffen van brandveiligheidsvoorzieningen worden in afzonderlijke budgetten geraamd. De betreffende budgetten worden niet ingezet voor bezuinigingen.

In antwoord op de vraag van de SP-fractie bericht ik u dat de bezuinigingsstaakstelling van € 50 miljoen euro niet is komen te vervallen. In de begrotingsvoorbereiding 2009 is deze specifieke taakstelling (het realiseren van besparingen door intensivering van meerpersoonscelgebruik) omgezet in een generieke taakstelling voor de DJI, omdat door de verminderde capaciteitsbehoefte binnen het gevangeniswezen een grootschalige intensivering van meerpersoonscelgebruik op dit moment niet reëel is.

Ik heb in mijn brief van 9 december 2009 toegelicht dat een structurele bezuiniging van € 17 miljoen te realiseren is door intensivering van meerpersoonscelgebruik. Nu naar verwachting de capaciteitsbehoefte meerjarig afneemt, wordt nader bezien of uitbreiding van meerpersoonscelgebruik nog nodig is. Een eventuele compensatie van de € 17 miljoen wordt betrokken bij de herinrichting van de detentiecapaciteit. Het restant van de € 50 miljoen euro is betrokken bij de overige taakstellingen en is ingevuld met de in mijn brief genoemde maatregelen.

De extra investeringen, benodigd voor de uitvoering van het programma MGW worden, binnen de kaders van DJI, afgedekt door onder andere herschikking van middelen en tekortbeperkende maatregelen.

In antwoord op de vraag van de VVD-fractie kan ik u berichten dat het opheffen van het structurele budget voor voorbereidingskosten van nieuwbouw geen gevolgen heeft voor de veiligheid. Dit budget was namelijk bestemd voor eventuele grondaankopen om de tijdspanne tussen opdrachtverstrekking en het opleveren van gebouwen in tijden van capaciteitsuitbreidingen zoveel mogelijk in te korten. Door het voeren van een adequaat capaciteitsmanagement kan ervoor worden gezorgd dat de capaciteitsbehoefte en de beschikbare capaciteit op elkaar aansluiten. Het onderhavige reserveringsbudget kan daarom worden opgeheven.